

SŠER

Vegova 4

Primitivne družbe

Povsod po svetu ljudje razmišljajo o človeku. Zanima jih ljudstvo, ki živi onstran hriba, v sosednji dolini, na nasprotni strani otoka. Celo najbolj primitivna plemena, ki prebivajo v južnoameriških džunglah ali v gorah Nove Gvineje, dobro vedo, da so na zemlji še drugi ljudje. Ti ljudje so drugačni na pogled, živijo na drugačen način in govorijo drugačen jezik. In brž ko se s tem tujcem lahko približajo brez nevarnosti, ugotovijo še marsikaj drugega. Tujec na primer ne diši tako kot pripadnik njihovega plemena, razlikuje se po načinu barvanja las in kože, uživa drugačno hrano. Takšne maloštevilne človeške skupine prebivajo v domala neznanem svetu. Njihov način življenja je podoben življenju prvotnega človeka.

Skušajmo si predstavljati, kako je bilo nekoč v sivi davnini človekove zgodovine. Takrat je na svetu živelo le malo ljudi, mnogo manj kot danes. Le poredkoma so srečevali drug drugega. Ljudstva, ki se niso srečevala z ostalimi ljudstvi ter kasneje z moderno civilizacijo so ohranili samosvoj način življenja vse do današnjih dni.

Da bi spoznali kulturo posameznega ljudstva, moramo vedeti prav vse o ljudeh, ki so jo izoblikovali. Spoznati moramo kraje, kjer ti ljudje živijo, ugotoviti, kako jedo, kako vzgajajo otroke in kakšen je njihov pogled na svet, kakšen je njihov odnos do tujcev in do novih idej, ki jih tujci prinašajo.

ESKIMI :

Eskimi prebivajo na skrajnem severnem robu Amerike, vzdolž obal in na otokih ter polotokih Arktičnega morja. Tamkaj sonce štiri mesece v letu ne vzide nad obzorje, dva meseca pa sije noč in dan. Prav nobenega ljudstva ne poznamo, ki bi živelo trše življenje kot Eskimi. Bivanje na visokem severu zahteva nenehno budnost, pogum in moralno moč. Kljub temu pa so Eskimi izredno brezskrbno, veselo, srečno in gostoljubno ljudstvo. Obiskovalca sprejemajo z odprtimi rokami, čeprav je v naselju še takšna zadrega s hrano. Pri eskimih lahko spoznamo mnogo zanimivih stvari, na primer, kako gradijo kočice iz snega, kako se oblačijo in potujejo s sanmi. Vsega skupaj živi danes okoli 50000 Eskimov. Sleherni član skupine se natanko zaveda, kaj pričakujejo drugi od njega. Lovci morajo pravočasno nakopičiti zaloge hrane, da njihove družine ne bodo stradale v obdobju polarne noči. Eskimske dečke že zelo zgodaj učijo lovskih spretnosti. Prav tako jih naučijo ribarjenja, naučijo jih voditi pasjo vprego, postavljati snežne kočice, graditi kajak in sani ter izdelovati orožje in orodje. Mož in žena ali več žena so pri Eskimih zaključena celota, katere člani potrebujejo drug drugega. Vse naloge in dolžnosti, ki so v civiliziranem svetu porazdeljene na tisoče mož in žena, pri Eskimih opravi en sam zakonski par. Eskimi živijo v naseljih, ki štejejo deset do dvajset družin. Svet, ki jih obdaja, je za Eskime nekaj nevarnega. Če hočejo živeti, morajo upoštevati določena pravila in se natančno ravnati po njih. Dasiravno prepotuje Eskim svojo deželo po dolgem in počez, se na stara leta vrne v zaliv, kjer je bil rojen, k svojemu ljudstvu.

PRERIJSKI INDIJANCI :

Kadarkoli slišimo besedo "Indijanci", nam stopi pred oči slika bojevnikov v usnjenih, z resami obšitih oblačilih, poslikanih z bojnimi barvami in z velikimi perjanicami na glavah. Oboroženi so z kopji, loki in puščicami, divje pode konje čez ravnino, zasledujejo čredo bizonov ali pa s strahotnim krikom na ustih napadajo naselbine belih naseljencev.

Ob takih priložnostih si torej predstavljamo prerijske Indijance, ki prebivajo v tampejih - koničastih, s kožami pokritih šotorih. Taborišče si lahko postavijo tako rekoč čez noč. Prav tako hitro ga tudi podro in se preselijo drugam. Ob posebnih priložnostih igrajo na piščali - na primer svojim izvoljenkam na čast - toda večinoma se pripravljajo na vojno, slavijo zmago ali z rahlo upognjenimi koleni in po monotonem taktu usnjenih bobnov plešejo okoli tabornega ognja.

Za začetek se seznanimo z enim izmed severnih indijanskih plemen, ki jih poznamo pod imenom Črne noge. Črne noge so naseljevali travnate planjave in gričevja južne Kanade, torej deželo, ki jo danes imenujemo Saskatchewan. To ozemlje je bilo izrazito lovno področje, ki je imelo ogromno divjačine. Črne noge so bili nomadi. V majhnih skupinah so potovali sem in tja in prebivali v šotorih iz živalskih kož, ki so jih napeli čez čvrsto, iz palic sestavljeno šotorsko ogrodje.

Orožje in orodje Indijancev plemena Črne noge je bilo samo grobo obdelano. Iz kamna so zlagoma in potrpežljivo klesali nože in konice za puščice. Imeli so kamnite kije. Zajemalke, žlice in kozarce so izdelovali iz bizonovih rogov, sklede pa iz lesa. Obleka je bila iz losove, jelenove in antilopine kože.

Črne noge so živeli prerijsko življenje najmanj 140 let. To obdobje obsega čas od tistih let naprej, ko so pripotovali v prerijo, začeli loviti bizone in napadati sosednja plemena. Ko pa so črede bizonov izginile, pač zato, ker so jih pobili Indijanci in beli naseljenci, je tudi prerijsko življenje začelo zamirati. V času tega obdobja se je zvrstilo morda pet ali šest generacij in hkrati z njimi se je izoblikoval popolnoma nov, poseben način življenja, ki je Indijance prisilil vstopiti v sodobni svet civilizacije.

AŠANTI - LJUDSTVO ZAHODNE AFRIKE :

Eno najbolj znanih zahodnoafriških ljudstev so nedvomno Ašanti. Dandanes so eden izmed sestavnih delov novega ganskega naroda. Prvotno so bili Ašanti pragozdno

ljudstvo. Preživljali so se z lovom in vrtnarstvom. Živine niso redili. Maloštevilne skupine Ašantov so prebivale raztresene po džungli, kjer je gosta podrast skoraj takoj po tem, ko so jo posekali, znova prerasla njihove steze. Njihovo orožje in orodje je bilo primitivno, trgovina z belci pa jim je prinesla železo, tkanine, orožje in še vrsto drugih industrijskih dobrin. Ljudstvo si je zgradilo tudi svojo prestolnico, Kumasi. Imelo je široke, čiste ulice, obzidane z lepimi hišami. Ašanti so zgradili in utrdili svoje kraljestvo tako, da so ljudi navezali na zemljo. Odnose med vaščani posameznih naselij so uporabili tudi pri organizaciji celotnega naroda. Tako je postala rodovna skupnost temeljašantskega občestva. Kadar je bil Ašantijec na potovanju, je za njim vselej hodil deček s stolom, da je mož vsak trenutek lahko sedel. Stol je bil zunanje znamenje dostojanstva. Ašanti so verovali, da prebivajo njihovi predniki v svetu, ki je zelo podoben ašantski deželi. V tem posmrtnem življenju se predniki zanimajo tudi za življenje svojih potomcev. Občestvo Ašantov je imelo tudi svoje "zdravnike", vrače, ki so zdravili bolezni bodisi z magijo ali z zelišči.

Duhovniški in "zdravniški poklic nista bila edina, ki sta pri Ašantih zahtevala poseben pouk in dobršno mero znanja. Na splošno so vzgoji vsakega otroka posvečali mnogo skrbi in pozornosti. Deklico je vzgajala mati, dečka pa oče in stric. Če je bil oče rokodelec, na primer kovač, tkalec ali rezbar, se je tudi sin naučil očetovega poklica in ga podedoval po njem.

Kot mnoga afriška ljudstva so Ašanti zelo spoštovali zakon in red. Sodišča so skušala pomiriti sprti stranki, kaznovala pa so kršilce. Smrtno obsodbo je lahko izrekel samo kralj. Pisanega zakonika niso imeli, saj nikoli niso razvili svoje lastne pisave. Namesto tega so zakone in zakonska določila ohranili v spominu, predvsem v obliki pregovorov.

Doslej smo spoznali nekatera plemena, ki so živela v različnih predelih sveta. Seznanili smo se z ljudmi, katerih življenje je bilo odvisno samo od lova, ročnega obdelovanja zemlje, od konj, vprežne živine in že nekoliko naprednejšeka poljedelstva ali pa tudi od pomorske trgovine. Ti ljudje so živeli v okviru plemenskih skupnosti, majhnega kraljestva. Toda klub temu, da smo spoznali raznoličnost njihovih občestev, se nismo še niti dotaknili vseh različic v načinu življenja ljudi.

Skozi stoletja je človeštvo reševalo probleme, od katerih je bil odvisen njihov življenski obstoj. Dasiravno so ljudstva te probleme rešila na različne načine, pa je vendarle mnogo stvari skupnih vsem prebivalcem sveta. Skupne so stvari, ki jih ljudje potrebujejo vsepovsod, pa naj živijo v takšnji ali drugačni družbeni skupnosti.

VIRI: Margaret Mead : LJUDJE IN KRAJI

